

Brettonwoodský měnový systém a jeho pád

---

 penize.cz/inflace/15160-brettonwoodsky-menovyy-system-a-jeho-pad

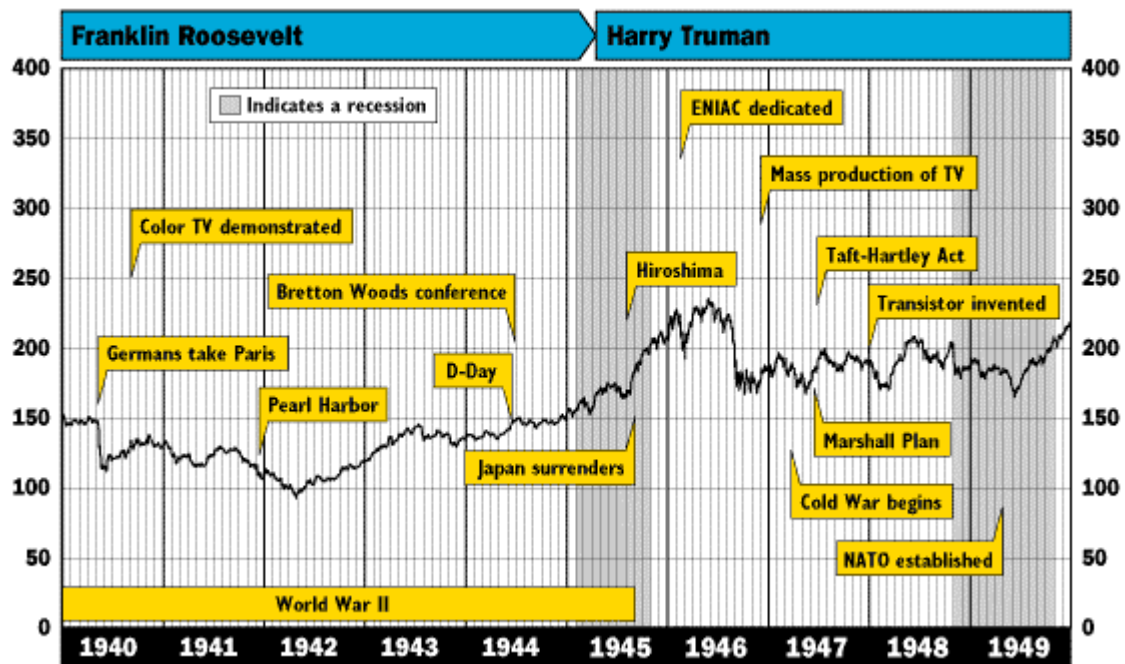
Stanislav Volek

Stanislav Volek | 1. 11. 2002

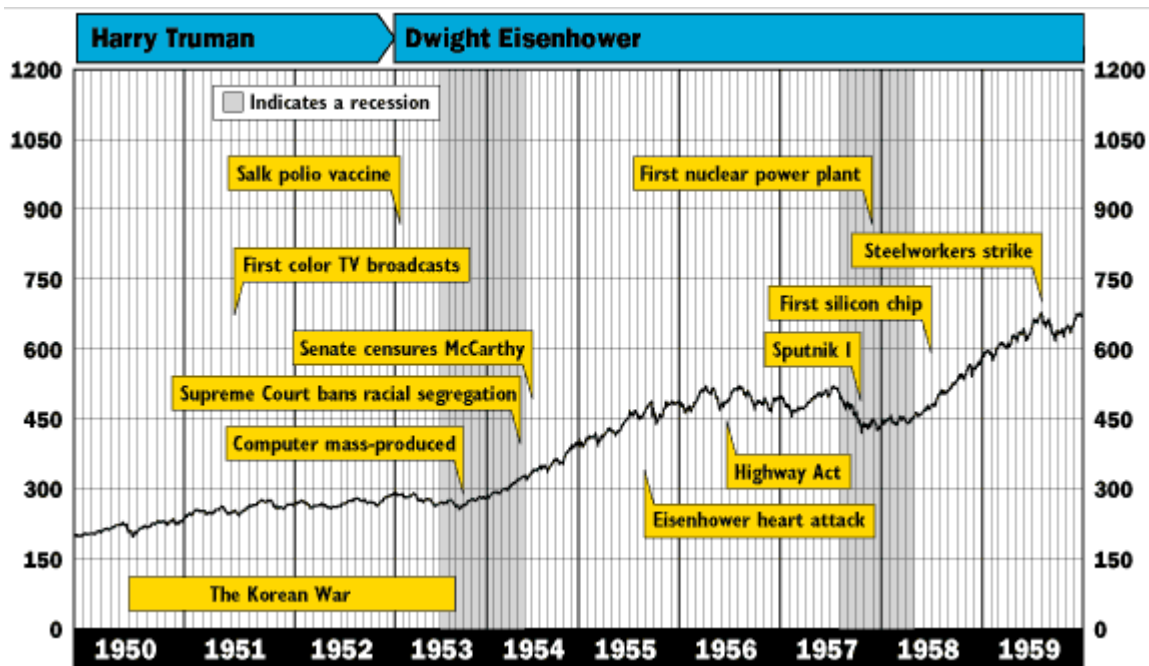
Již během druhé světové války pracovaly Spojené státy na novém hospodářském uspořádání poválečného světa. Životně důležité bylo, aby se mezinárodní společenství vyvarovalo všech vážných chyb, které byly učiněny po první světové válce.

Odstrašujícím příkladem byla zde již popisovaná německá hyperinflace, vyvolaná vysokými válečnými reparacemi, která způsobila nebezpečný vzestup politického extremismu. Když v květnu 1945 skončil nejstrašnější válečný konflikt v lidské historii, nacházela se Evropa hospodářsky na dně. Rozbitá města, zničené dopravní cesty, zpustošené národní ekonomiky – takový obraz skýtala Evropa poválečných dní. Zoufalá situace byla zejména v Německu, Rakousku, Polsku, Jugoslávii a Sovětském svazu.

V této době byly již Spojené státy nesporně světovou velmocí číslo jedna. **Dřívější americká politika izolacionismu byla již nemyslitelná a Spojené státy byly objektivně "odsouzeny" k rozhodující roli v poválečném světě.** Prvotním cílem americké poválečné politiky bylo posílení politické a hospodářské pozice. Již v roce 1942 podmínily Spojené státy svou finanční a vojenskou pomoc Velké Británii úplnou liberalizací svého obchodu se státy britského impéria. V souladu s principy Atlantické charty (prohlášena 14.8.1941) podporovaly USA už během války a zejména po jejím ukončení osvobozeněcká hnutí v koloniích, kde však o svůj vliv musely tvrdě soupeřit se Sovětským svazem. **Významnou oporou poválečné politiky Spojených států byly závěry mezinárodní měnové a finanční konference, konané 1. – 22.7.1944 za účasti 44 států v americkém lázeňském městě Bretton Woods.** Brettonwoodské dohody měly zásadní význam pro poválečnou obnovu Evropy a vedly k postupné liberalizaci světového obchodu. Zároveň však byly tyto dohody předzvěstí "studené války", protože je Sovětský svaz odmítl ratifikovat. Konference měla především zaručit, aby se už neopakovaly podobné chyby, jakých se vítězové dopustili po první světové válce. Proto se nyní spojenci vzdali válečných reparací. Zároveň **byl zamítnut prvotní plán, aby se Německo radikálně proměnilo v zemědělský stát.** Jednání se naopak

zaměřila na poválečnou obnovu celé Evropy. Kromě toho byly na konferenci položeny základy Mezinárodního měnového fondu (IMF) a Světové banky (IBRD), které pak byly oficiálně ustaveny 27. prosince 1945. Přistoupením k Mezinárodnímu měnovému fondu souhlasili členové se základními "Články dohody" ("Articles of Agreement"). Tyto dokumenty zavazovaly jednotlivé státy ke vzájemné finanční pomoci v případě platebních nesnází některého z členů. Rovněž **byl stabilizován mezinárodní měnový systém**. Ten se zakládal na vzájemně relativně pevných paritách měn členských zemí, které pak byly ukotveny na vedoucí měnu - americký dolar. Zároveň se stal americký dolar světovou rezervní měnou a byla **stanovena jeho pevná relace ke zlatu - 1 unce zlata odpovídala 35 USD**. **Odmítnutí dohod z Bretton Woods Sovětským svazem bylo prvním krokem ke "studené válce"**. **Druhým krokem pak bylo sovětské odmítnutí tzv. "Marshallova plánu"**. Tento program obnovy Evropy ("European Recovery Program") byl vyhlášen státním tajemníkem USA G. Marshallm 5. 6. 1947 jako finanční a materiální pomoc evropským zemím – vítězům i poraženým – v zájmu jejich obnovy a stabilizace. **Sovětský svaz však plán kategoricky odmítl a pod jeho tlakem jej musely odmítnout i ostatní státy východního bloku včetně Československa**. Po založení Severoatlantické aliance ("NATO") a Varšavského paktu byla nakonec Evropa politicky a hospodářsky rozdělena do dvou bloků. Na základě "Marshallova plánu" bylo v západní Evropě rozděleno na 13,5 miliard dolarů, což výrazně přispělo k obnově národních ekonomik. Za dominantní role USA se brzy podařilo v západní Evropě pozvednout výrobu na předválečnou úroveň a nastartovat silný hospodářský růst. **Padesátá a šedesátá léta dvacátého století, nazývaná obdobím hospodářského zázraku, přinesla kromě nesporného vzestupu také nové problémy. Ty byly především spojeny se systémem pevných směnných kurzů, přijatým na konferenci v Bretton Woods.**

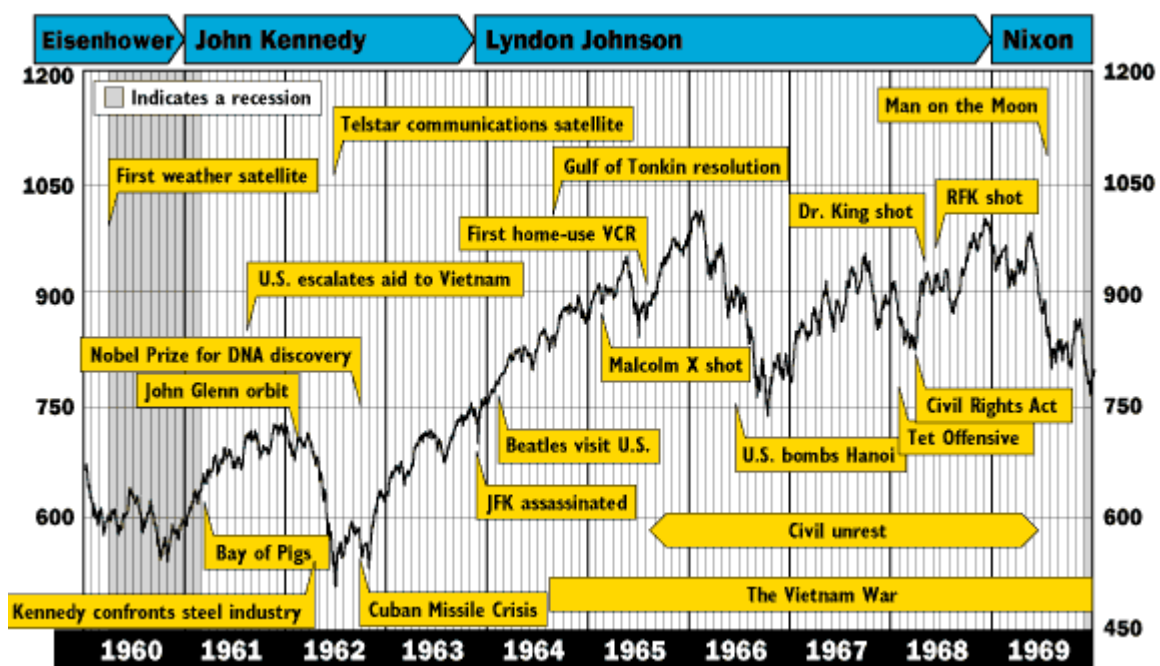
Protože Spojené státy pokračovaly v exportu kapitálu, vykazovala jejich platební bilance stálý deficit. Od konce padesátých let vzrostly dolarové zásoby v zahraničí natolik, že výrazně převyšovaly americké zlaté rezervy. Již počátkem šedesátých let došlo ke krátkodobému selhání systému, když se na londýnském trhu již nedalo zlato obchodovat za úřední cenu 35-ti dolarů za trojskou unci. Aby udržely tržní cenu zlata na předepsané úrovni, založily velké cedulové banky v říjnu 1961 "zlatý fond". Toto řešení však mělo jen krátkodobý účinek, protože na trhu stále panoval výrazný nepoměr mezi poptávkou a nabídkou.

Od roku 1968 měly povinnost měnit dolar za zlato pouze centrální banky členských zemí a žádný stát nemohl již z politických důvodů požadovat směnu vlastních dolarových rezerv za zlato, přesto však důvěra v americký dolar stále klesala. Tuto důvěru navíc podkopával růst americké inflace, která dosahovala v sedmdesátých letech dvouciferných hodnot. Výrazně podhodnocenou měnou proti dolaru byla především západoněmecká marka. Systém pevných měnových kurzů tak vykazoval stále větší slabiny. Hlavní příčinou byla rozdílná akcelerace růstu ekonomik jednotlivých členských zemí. **Odlišná hospodářská politika států a jejich různý ekonomický vývoj vyžadovaly změny směnných kurzů.** Protože však tyto změny byly zpravidla dlouho odkládány,

docházelo – přes existující státní dohled a v mnoha zemích nutné povolení k devizovým obchodům – stále častěji ke spekulativnímu pohybu kapitálu ve směru očekávané revalvace.

Když byly koncem roku 1967 devalvovány měny Velké Británie, Španělska, Dánska, Izraele a Nového Zélandu, začalo se spekulovat s revalvací marky vůči dolaru. Spolková vláda se zprvu pokusila udržet stabilitu mezinárodního měnového systému a oddálit zhodnocení západoněmecké měny. 19.

listopadu 1968 byla zavedena daňová opatření ke snížení německého přebytku ze zahraničního obchodu. Daňová zátěž u dovozů byla snížena o 4 % a naopak vývozní daně o 4 % vzrostly. Na jaře 1969 se však opět hovořilo o revalvací marky a názor členů koaliční spolkové vlády na tuto otázku již nebyl jednotný. Zatímco SPD v čele s ministrem hospodářství Schillerem revalvací podporovala, stavěl se ministr financí Franz Josef Strauß (CSU) proti. **Když se v říjnu 1969 dostala k moci nová vláda sociálně-liberální koalice pod vedením Willyho Brandta, rozhodla se revalvovat marku vůči dolaru o 8,5 %. Tím klesl směnný kurz dolaru ze 4 DM na 3,66 DM.**

V roce 1970 upustily USA, Německo, Kanada a Švýcarsko od státního dozoru nad pohybem kapitálu. Stagnující hospodářství Spojených států a silný růst ostatních ekonomik, především Německa a Japonska, dostávaly americký dolar pod tlak. **Protože příliv kapitálu do Spolkové republiky pokračoval v neztenčené míře, rozhodla se spolková vláda v květnu 1971 uvolnit směnný kurz marky. Následoval další propad dolaru, tentokrát o 9,3 %. 15. srpna 1971 oznámil americký prezident Richard M. Nixon definitivní ukončení "zlaté" konvertibility dolaru.** Toto sdělení od základu otřásl měnovým systémem. Mezinárodní měnová konference, narychlo svolaná v prosinci 1971 do Washingtonu, se ještě pokusila nalézt nějaké východisko. Po vleklých jednáních byly stanoveny nové měnové parity a rozšířeny jejich přípustné meze. Dolar byl proti marce opět devalvován a jeho směnný kurz byl stanoven na 3,22 DM/USD.

Přestože Německá spolková banka průběžně snižovala úrokové míry, příliv spekulativního kapitálu do země neustával. Spolková vláda se tedy pokusila zastavit tento příliv administrativními překážkami. Devizové burzy, na kterých spekulativní kapitál stlačil dolar až na 2,90 DM, byly v únoru na několik dní uzavřeny. Ve snaze odvrátit hrozbu inflace, přijala vláda stabilizační program k utlumení konjunktury. **Když však nadále hrozilo definitivní zhroucení systému z Bretton Woods, byly od 2. do 19. března v mnoha evropských zemích opět devizové burzy uzavřeny.** Systém pevných směnných kurzů se však již stal neudržitelným a tak se jej v březnu 1973 rozhodla většina evropských zemí opustit. Velká Británie a Švýcarsko byly prvními státy, které přešly na pohyblivý (floating) kurz svých měn vůči dolaru.

Brzy poté byl **zaveden tzv. "měnový had"**. Směnné kurzy tehdejších členských států zůstaly navzájem pevné, ale mohly se pohybovat v rozmezí 2,25 % od stanovených parit – jejich kurz vůči dolaru však zůstal pohyblivý. Přesto nebyl tento "měnový had" institucionálně stabilní, protože evropské měny, které byly ohrožené

devalvací, jej mohly jednoduše opustit. To byl ovšem definitivní konec mezinárodního měnového systému z Bretton Woods Brettonwoodský měnový systém. Směnný kurz dolaru k západoněmecké marce byl již jen 2,83 DM/USD a jevil tendenci k dalšímu poklesu.

Po zavedení plovoucího kurzu k dolaru se znovu pokusila západoněmecká vláda restriktivní peněžní politikou utlumit konjunkturu a stabilizovat měnu. Přestože začala tato opatření pozvolna působit, posílila marka koncem června 1973 vůči dolaru ještě o 5,5 %. Nakonec se napjatá situace na devizových trzích uvolnila, ale události na Blízkém východě brzy přivály novou krizi, která vážně ohrozila hospodářství celého západního světa.

Podělte se o své názory na Brettonwoodský měnový systém. Měl být zrušen dříve? Nebo později? Jaký je váš pohled na vývoj světové ekonomiky po druhé světové válce?

Přeloženo a upraveno ze serveru www.boerse.de.

Jednoduché dokládání škod

Dokládejte škody na majetku třeba jen pomocí mobilu. S aplikací Moje škody můžete průběh řešení také sledovat.